

Altars té per la Verge, sa Regina,
 Quan la oració no hi puig, humil y ufana,
 Sols serà Catalunya una ruina.

MIQUEL VICTORIÀ AMER.

INFORMACIÓ ⁽¹⁾

«EMANUELE THÉRESE» PER LA INFANTA PAZ

Sots una sencilla y elegant enquadernació blava, hont en lletres d' or se llegeix *Emanuèle Thérèse* (escut heràldich de Baviera) Paz, està lo curiós llibre, (2) que, esta R. Academia m' ha confiat la comanda de donarne compte.

Semblant propòsit, pot esdevenir sovint espinós; més no pas en la intimitat de nostres sessions literaries, lluny d' aquella superfluitat del llenguatge de les corts reyal, que, com fá constar atinadament la ilustre Infanta en les planes de la obra de referencia, exigeix se trobi sempre á les princeses admirables. Postposant, donchs, tota adulació, procehiré á una breu síntesis del treball, segons ho requer la present Academia y la comanda que m' ha fet.

La causa de publicar esta biografia, vé exposada en tres breus apartats, dels que res ne volém treure, puix transparenten un sentiment sobremanera bontados y dreturer:

«Entre les diferents imatges pintades, que jó troví al castell de Nymfemburg en ocasió de mon maridatge (parla la Infanta) hi havia la d' una religiosa, bastant mal pintat al oli, que jo penjí sense ferhi compte, en un recó de la meva habitació, á fi de situar en lloch més prominent algunes miniatures de major merit artístich. Un bell jorn, passats alguns anys, jo prenguí novament la imatge de la religiosa en mes mans y donantli volta llegí en lo revers, gravada en lo coure, la inscripció següent:

«Veritable imatge de la Serenissima Princesa de Baviera, etc. Sor Manuela Teresa del Cor de Jesús, etc. Clarisa á S. Jaume á l' Anger, quan ella havia complert l' etat de 32 anys de son temps natural. Ha-

(1) Llegida en la sentada del 30 de Maig de 1903 y publicada per acord de la Royal Academia de Bones Lletres.

(2) *Emanuèle Thérèse* | de l'Ordre de sainte Claire, | Fille de l'Electeur Max Emanuel de Bavière | (1696-1750) | Son histoire principalement d'après des lettres et | documents inédits racontée pour la première fois par | La Princesse Louis Ferdinand de Bavière.

via nascut l' any 1696 lo 4 d' Agost. Ingresá en la Santa Orde 1719 á 29 d' Octubre.

«Jo m' inculpi d' haver arreconat esta Princesa perque no era tant bella com les altres y trovi de sopte que l' hábit de Sant Francesch, cabalment de Sant Francesch per qui jo tinch tant gran veneració, havia de realçarla á mos ulls. Li devia una reparació y 'm decidí á investigar la sua historia y á escriurela. Per tenir idea justa y clara de sa vida demaní examinar la correspondencia de familia, existent en l' arxiu de la Royal Casa, me la donaren ben arreglada; la meva petició passá per totes les vies oficials fins á arribar al Príncep-Regent, y jo 'm trovi finalment davant tots exos papers, ab un cert respecte barrejat de desconfiança. No será pas un estudi molt á fons, puix les condicions que se li requerexen á un historiador, me manquen completament; més jo explicaré á la meva manera lo que he llegit y observat».

Ni una paraula més. Axó es tot lo prólech: sencill, precís sense enfarfechs lliteraris, ni científichs y hont se diu tot lo que 's vol dir, ab les menys paraules posible. Aytal concisió de llenguatge, axis com la exposició dels fets, generalment relatats per cartes dels propis personatges ó per testimonis fefahents, ó autors respectables, dona gran autoritat á tota la biografia.

Aquesta la divideix en dugues parts. La titulada *Princesse Marie Anne Caroline* descriu tot quan pertany als primers anys y á la joventut de la virtuosa princesa de Baviera, fins ingresar en lo convent de Santa Clara, á l' Anger.

Refugint tot propòsit d' extractar la biografia, y sols buscanthi l' esperit de sa ilustre autora, pasaré per alt la vida de la princesa Maria Ana Carolina, filla de Maximiliá II elector de Baviera, y de Teresa Cunegonda de Polonia, y á la que sigué padrina la reina d' Espanya Maria Ana de Neuburg, muller de Carles II.

Sobresurten en dita primera part, interioritats de la cort bávara, qual exposició y crítica, per testimoni tant autorisat com nostre Infanta d' Espanya, avuy per son matrimoni Princesa de Baviera, son del major interés.

Axis, quan tracta de la educació dels prínceps, hon les etiquetes palatines no permeten ocuparsen á sos pares sols, diu ab espontaneïtat, que la naturalesa no estima pas veure á altres persones, pénéndreli lo lloch que de dret li pertany.

La atracció que sent, la Infanta Paz, per la vida de familia, de tal manera perturbada en les corts reyalis y quasi esborrada á la vista del qui ho mira de portes enfora, la veu ab tota sa intensitat lo llegidor en la correspondencia íntima. Comentant una de les lletres de Maximiliá II, hont, com á pare ayment, escribía de sa filla Maria Ana Carolina, que, «Si esta nena no fos la meva filla, diria era la criatura més bella que hom pogués veure» y al descobrir en tal carta, los íntims

afectes del Elector de Baviera, consigna, que, desde aleshores, sempre que ha pasat per davant de sa gran reproducció pintòrica del palau de Nymfenburg, aquell sentiment que altres vegades li asaltava, de que podia desaprobarli sa sencilla vida de família, s' havia mudat en altre prou diferent. Ara li somriu y pensa: «tú tal vegada m' envejarás».

Espressiva declaració de sentiments, que mostra, com ningú millor que la Infanta Paz, podia interpretar la vida espiritual de la filla de Maximilià II.

Per donar plé conexement de la época en que succehien los fets que relata, acompanya 'l text d' hermoses fototipies, representant á María Ana Carolina en diferents anys y á altres personatjes de sa família, vistes de ciutats y edificis bávars, reproduïts de dibuxos coetanis, monedes y objectes d' art.

La fidelitat que regna en tot, no ve interrompuda per escrupols d' un mal entés respecte ó consideració, com ho prova, al tractar de donar nota de la educació intelectual de la Electriu Teresa Cunegonda, lo transcriure certa carta sua, remarcable per sa mala ortografia francesa, hont atemperava les paraules á la fonética. Vegis ab quina naturalitat y elegancia d' istil, s' excusa de lo que fá, puix ja compta previament que entremitx sos llegidors, n' hi haurá de pobre criteri.

«La lletra y les faltes d' ortografia de la Electriu, son tant grans, que lo respecte deuria privarme de ferne una reproducció, quan se compara ab estranyesa estes lletres, ab la bella imatge pintada en tota sa magnificencia electoral, en lo castell de Nymfenburg. D' altre part, encara que llavors no s' exigia masa de la educació de les noyes, se tenia por de donarsloshi l' aspecte de *Precioses*.» Per la exactitut d' aquesta apreciació, recordem, lo que es prou sapigut de María Antonieta, ço es, que, al aparexer á la cort de Lluís XV, tenint la edat de quinze anys, tot just sabia llegir y res més.

La segona part de la obra que 'ns ocupa, se titula Sor Emanuela Teresa, del nom que prengué, al profesar, en l' any 1719, la filla de Maximilià *Emanuel* y de *Teresa* Cunegonda.

Encara que poch hi ha á referir de la vida tranquila y retreta d' una monja claustral, li donen relleu é interés, detalls íntims y aconteximents de família, aplegats per la ilustre autora. Aquí segueix també lo mateix procehir de fer parlar als documents y als escrits, acompanyantho de tot quan plásticament contribueix á fixar criteri.

De mañera que, á noves reproduccions pictòriques de la monja Sor Emanuela Teresa, hi afegeix les d' altres princeses de Baviera, que també foren monges, imatges religioses, sagells del convent, etcétera, etc.

Lo pensament de la Infanta d' Espanya se 'n vola cap á sa Patria, per poch que la ocasió se li presenta. No tan sols al esbrinar relacions de família de la princesa monja, veu ab recansa siga migrada la correspondencia de sa tia la viuda de nostre rey Carles II d' Austria, sino

que, al posar de manifest petites devocions de la biografiada, les que solia consignar en paperets, juntant lo nom d' algun sant ab lo d' una monja y ab una bona intenció, com v. g.

«Sagimon

Sor Lluisa

Vencer heróicament les coses que 'ns costen»,

ó be aquesta altre:

«Santa Madalena de Pazzis

Sor Cunegonda

Desitjar patir ó morir»;

afegeix, com á Espanya, encara serven, los convents, aquestes costums piadoses.

Los enemichs de la Iglesia, no dexaren que les mortals despulles de Sor Manuela Teresa, descansásen en pau, per haver *secularisat*, en 1803, lo convent de Santa Clara d' Anger. D' aquí que, en 1809, siguessen transportades al panteó reyal de Nostra Senyora, juntament ab les despulles d' altres dugues princeses bávares, aximateix monges de Santa Clara d' Anger, Sor Agnés, filla del emperador Lluís de Baviera, morta en 1352 y Sor Bárbara filla del duch Albert III de Baviera, morta en 1472.

Sintetisant lo treball de que parlám, conclourém, que, si en veritat no hi apar en ell, pretensió literaria ni històrica, es una evident manifestació de les condicions, que, baix un y altre aspecte, poseheix sa ilustre autora.

FRANCESC CARRERAS Y CANDI.

ALGUNAS CORONAS REALES DE ARAGON

(DATOS ARQUEOLÓGICOS)

Cuando empezó á hablarse en Inglaterra de la coronación del rey Eduardo y se proclamaron los preliminares de ese acontecimiento de fausto y lujo, un periódico alemán, atento como sus compatriotas á mortificar el orgullo y vanidad de los sajones del otro lado del canal de la Mancha, exhumó un documento del siglo xiv por el cual hizo saber que Inglaterra no tenía corona, por haberla empeñado uno de sus reyes á un comerciante alemán dejando trasecurrir sin rescatarla el plazo porqué la había empeñado, por lo cual quedó *ipso facto* de propiedad del pignorador. No sé la cara que pondrían el rey Eduardo y sus ricos súbditos al leer aquella malandanza de su antepasado, pero la noticia fué tan bien acogida en Alemania que la copiaron los periódicos.